Valtioneuvoston kanslia NEUVOSTORAPORTTI VNEUS2018-00659

VNEUS Siivola Heli(VNK) 21.09.2018

Asia
Yleisten asioiden neuvosto 18.9.2018, ml. art. 50 yleisten asioiden neuvosto

Kokous
Yleisten asioiden neuvosto 18.09.2018

Neuvosto kävi periaatekeskustelun komission MFF-ehdotuksen painotuksista. Jäsenmaat tukivat monelta osin komission ehdottamaa rakennetta monivuotiseksi rahoituskehykseksi ja katsoivat, että se heijastaa suhteellisen hyvin EU:n poliittisia painopisteitä ja eurooppalaista lisäarvoa. Näkemykset ovat kuitenkin vielä varsin jakautuneita eri politiikka-aloille ehdotetun painotuksen ja allokaation osalta. Yhteisymmärrys on siitä, että tasapaino perinteisten (maatalous, koheesio) ja uusien prioriteettien (tutkimus ja innovaatiot, turvallisuus, puolustus, muuttoliike, digitalous, ympäristö) välillä tulee löytää. Tulkinnat kuitenkin vaihtelevat sen suhteen, mitä tällä tasapainolla tarkoitetaan.

Valtaosa jäsenmaista nosti esille CAP-rahoituksen merkityksen ja/tai piti siihen kohdistuvia leikkauksia huolestuttavina/liian suurina. Koheesiomaat puolustivat vahvasti koheesiorahoituksen jatkuvuutta ja sen merkitystä konvergenssin edistämisessä sekä maiden välisten ja alueellisten kehityserojen kaventamisen välineenä. Myös muuttoliikkeen haasteisiin vastaaminen korostui monissa puheenvuoroissa.

Monet katsoivat, että MFF:n pääelementeistä sopiminen ensi kevääseen mennessä antaisi vahvan signaalin EU:n yhtenäisyydestä. Osa korosti, ettei tule kiirehtiä laadun kustannuksella. Seuraavaksi ryhdytään työstämään ns. MFF-neuvottelulaatikon mahdollisia elementtejä.

Komissio esitteli vuotta 2019 koskevan aiekirjeensä. Puheenjohtaja esitteli Itävallan pj-kauden prioriteetit ja lokakuun Eurooppa-neuvoston asialistan. Näistä ei käyty kokouksessa keskustelua.

Neuvosto jatkoi Puolan kuulemista SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Jäsenmaista 12 esitti Puolalle kysymyksiä. Puheenjohtaja totesi, että asian jatkoon palataan seuraavan neuvoston valmisteluiden yhteydessä. Se myös informoi, että neuvosto on saanut Euroopan parlamentilta Unkaria ja oikeusvaltioperiaatetta koskevan ehdotuksen. Puheenjohtaja konsultoi neuvoston oikeuspalvelua ja komissiota jatkoaskelista sen osalta.

EU27-kokoonpanossa komissio antoi tilannekatsauksen brexit-neuvotteluista. Erosopimuksen vaikein kysymys on Irlannin ja Pohjois-Irlannin rajaratkaisu. Keskeisessä asemassa ovat sisämarkkinoiden

suojelemiseksi tarvittavat tarkastukset (tullivalvonta, verovalvonta, markkinavalvonta sekä terveys- ja kasvinsuojelutarkastukset).

Tulevan suhteen osalta Chequersin valkoisessa kirjassa ja Eurooppa-neuvoston suuntaviivoissa on yhteneväistä ajattelua mm. sisäisen ja ulkoinen turvallisuuden, lentoliikenteen ja yliopistoyhteistyön osalta. Sen sijaan erityistä tullijärjestelyä ja tavaroiden sisämarkkinoita koskevat ehdotukset ovat Eurooppa-neuvoston suuntaviivojen periaatteiden vastaisia. Yhteisenä pohjana on kunnianhimoinen vapaakauppasopimus yhdistettynä sääntely- ja tullialan yhteistyöhön.

Komissio katsoi, että erosopimukseen voidaan päästä, jos neuvotteluja jatketaan intensiivisesti. Lokakuun Eurooppa-neuvosto on totuuden hetki.

Suomea edusti kokouksessa eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho. Neuvoston artikla 50 -kokoonpanossa Suomea edusti aikataulusyistä pysyvä edustaja Marja Rislakki.

A-kohtien luettelon hyväksyntä

Ei-lainsäädäntöasiat hyväksyttiin asiakirjan 12123/18 mukaisesti. Lainsäädäntöasiat hyväksyttiin asiakirjan 12124/18 mukaisesti.

Monivuotinen rahoituskehys (MFF) 2021-2027

Puheenjohtaja antoi tilannekatsauksen käsittelytilanteesta. Komission ehdotusten esittelyvaihe on saatu päätökseen. Lisäksi on järjestetty kaksi teknistä seminaaria koheesiosta ja maataloudesta. Neuvostolle on jaettu edistymisraportti ja laadittu kaksi kysymystä keskustelun pohjaksi:

- Heijastaako komission ehdotus monivuotiseksi rahoituskehykseksi hyvin EU:n poliittisia painopisteitä ja eurooppalaista lisäarvoa?
- Mikä on jäsenmaiden näkemys (riippumatta monivuotisen rahoituskehyksen kokonaistason mitoituksesta) eri politiikka-aloille ehdotetusta allokaatiosta?

Puheenjohtaja totesi, että työtä on vielä paljon elementtien identifioimiseksi ns. neuvottelulaatikkoon. Tarkoituksena on edetä vaiheittain Eurooppa-neuvoston antaessa strategista ohjausta. MFF tulee olemaan koko syksyn kestoaihe YAN:ssa. Euroopan parlamentissa (EP) valmistellaan aiheesta väliraporttia, joka valmistuu marraskuun täysistuntoon.

Komissio (komissaari Oettinger) kiitti mahdollisuudesta osallistua MFF-keskusteluun. Komissio on antanut lukuisia täydentäviä tietoja jäsenmaiden kysymyksiin ja on kiinnittänyt paljon huomiota jäsenmaiden esittämiin näkemyksiin ja linjauksiin. Komissio katsoo, että se on toiminut läpinäkyvästi sekä suhteessa neuvostoon että parlamenttiin. Monivuotisen rahoituskehyksen rakenteen osalta komissio on edelleen sitä mieltä, että sen ehdotus kuvastaa hyvin politiikka-aloja, jotka tuottavat EU-tason lisäarvoa. Komissio on kuitenkin myös valmis ottamaan vastaan kritiikkiä. Oettinger painotti, että komissio on ehdotuksissaan keskittynyt yksinkertaistamiseen, joustavuuteen ja synergioihin. Komissio on valmis tekemään työtä, kun jäsenmaat tekevät omia ehdotuksiaan. Tulisi löytää ns. keskitien ratkaisu. Oettinger totesi, että EP tekee työtä rinnakkain neuvostossa käytävän keskustelun kanssa. Budjettivaliokunta työskentelee erityisesti syys-lokakuussa ja parlamentti kokonaisuudessa ottaa kantaa MFF-ehdotuksiin marraskuussa.

Komissaari totesi, että MFF-kokonaisuudesta 70 prosenttiin ehdotetaan leikkauksia. Tästä huolimatta löytyy jäsenmaita, jotka ajattelevat, ettei esimerkiksi yhteistä maatalouspolitiikkaa (CAP) tulisi leikata ollenkaan. Jos ja kun unionille tulee uusia tehtäviä, joihin tulisi investoida EU-tasolla, ei tulisi vähentää rahoitusta. Esimerkiksi digitalouden edistämiseen tarvitaan riittävästi rahoitusta, jotta EU kykenisi kilpailemaan kansainvälisesti.

Puolustuksen osalta komissaari totesi, että monet maat kuuluvat Natoon ja niiden tavoitteena on käyttää 2 % BKT:sta puolustukseen. EU:lla on meneillään pilottiprojekteja. EU:ssa ollaan siirtymässä yhteiseen puolustustutkimukseen ja tarkoitus on hyödyntää skaalaetuja (*economies of scale*). Joidenkin jäsenmaiden korostama ”*smaller union and smaller budget*” tulee koskemaan perinteisiä politiikka-aloja. Muuttoliike puolestaan on korkealla kaikkien agendalla ja sillä on budjetti-implikaatioita. On myös käyty keskustelua kehitysavun kasvattamisesta. Komissio ehdottaa myös eurooppalaisen raja- ja merivartioviraston (Frontex) vahvistamista 10 000 henkilön joukolla. Rajojen vahvistaminen on koko EU:n intressi.

Oman kokonaisuutensa muodostaa tutkimus ja erityisesti keinoäly. On sanottu, että Euroopan tulisi investoida ainakin 3 %:a tutkimukseen ja kehitykseen. Komissaari Oettinger korosti, ettei kahdella prosentilla pärjätä. Komissio haluaa kannustaa jäsenmaita yhteisiin projekteihin. Keinoälyn kohdalla puhutaan miljardeista. Mm. Horisontti-puiteohjelman kasvu heijastaa näitä haasteita ja tavoitteita.

Komissio ehdottaa, että maksukorjauksista luovuttaisiin vaiheittain. Komissio esittää myös uusia omia varoja. Lisäksi esillä ovat olleet finanssitransaktiovero (FTT) ja digivero. Tähän mennessä käydyn keskustelun pohjalta nähdään, mitä ongelmia on ilmaantunut. Oettinger totesi, että komissio on valmis tutkimaan ja työstämään myös digiveroa.

Komissio totesi, että jotkut jäsenmaista ovat kyseenalaistaneet MFF:n volyymin. Tähän liittyen Oettinger muistutti, että seitsemän vuoden budjettikehystä tarkasteltaessa tulee huomioida inflaatio ja BKT:n kasvu. Uusi MFF-ehdotus merkitsee 26 %:n nominaalista kasvua. Tämän lisäksi tulee huomioida vielä Brexit:stä aiheutuva lovi unionin budjettiin sekä uudet haasteet. Nämä kaikki elementit huomioiden komissio on tehnyt ehdotuksensa rahoituskehyksen koosta.

EP vaatii tulevan monivuotisen rahoituskehyksen kokonaistasoksi 1,3 % BKTL:stä, komission ehdotus on 1,14 %. Oettinger korosti, että tulee huomioida EKR:n osuus (0,03 %), joka itse asiassa tulee vähentää komission ehdotuksesta, samoin inflaatio. Eri tekijät huomioiden ollaan lähempänä 1,084 % BKTL:stä kokonaistasoa. Kaiken kaikkiaan komissio katsoo, että sen MFF-ehdotus on vastaus Euroopan uusiin haasteisiin.

Aikataulun osalta komissaari Oettinger kertasi, että viime kerralla MFF-sopuun päästiin liian myöhään. Vuodesta 2014 tuli menetetty vuosi. On tiedostettava se, että vasta kun kehys on kunnossa, voidaan edetä. Ei tule toistaa aikaisempia virheitä. MFF-sopua ei saa jättää vuoden 2020 toiselle puoliskolle. Tällä kertaa erityisenä tekijänä on EP:n vaalit. Joko neuvotellaan nyt tai sitten jätetään neuvottelut uudelle parlamentille. Jos ei tehdä mitään, vuonna 2021 ei voida toteuttaa modernisaatiota, hoitaa muuttoliikettä, eikä tehdä mitään muutakaan. Sen sijaan jos nyt tehdään paljon töitä, voimme ehkä saavuttaa läpimurron ennen EP:n vaaleja. Tämä loisi jatkuvuutta ja luottamusta myös niille, jotka ovat riippuvaisia EU-rahoituksesta. Oettinger kannusti yrittämään ja etenemään päättäväisesti.

Käydyssä keskustelussa jäsenmaat tukivat monilta osin komission ehdottamaa rakennetta ja katsoivat sen heijastavan suhteellisen hyvin EU:n poliittisia painopisteitä ja eurooppalaista lisäarvoa. Tarpeesta panostaa enemmän muun muassa digiagendaan, tutkimukseen ja kehitykseen, innovaatioihin, turvallisuuteen, muuttoliikkeen hallintaan, ilmastorelevantteihin toimiin ja Afrikkaan oltiin laajalti yhtä mieltä. Tulisi miettiä, miten EU:sta tehdään vahva ja kilpailukykyinen.

Jäsenvaltioiden näkemykset olivat kuitenkin vielä varsin jakautuneita eri politiikka-aloille ehdotetun painotuksen ja allokaation osalta. Enemmistö piti tärkeänä, ettei perinteisiä politiikka-sektoreita (koheesio ja maatalous) tule asettaa neuvotteluissa vastakkain ajankohtaisten ja uusien prioriteettien (tutkimus ja innovaatiot, turvallisuus, puolustus, muuttoliike, digitalous, ympäristö) kanssa. Keskustelussa korostettiin tasapainon löytämistä perinteisten ja uusien politiikkaprioriteettien välillä. Tulkinnat kuitenkin vaihtelevat sen suhteen, mitä tällä tasapainolla tarkoitetaan.

Valtaosa jäsenmaista nosti esille CAP-rahoituksen merkityksen yhtenä perinteisistä politiikka-aloista ja/tai piti siihen kohdistuvia leikkauksia huolestuttavina/liian suurina. CAP:n korostettiin olevan monella tavalla tärkeä (elintarvikkeiden laatu, maaseudun kehittäminen, ympäristöystävällisten ratkaisujen kehittäminen). Moni esitti huolensa erityisesti II-pilariin kohdistuvista leikkauksista.

Koheesiomaat puolustivat vahvasti koheesiorahoituksen jatkuvuutta ja sen merkitystä konvergenssin edistämisessä sekä maiden välisten ja alueellisten kehityserojen kaventamisen välineenä. Esille nostettiin myös rajat ylittävä yhteistyö, mukaan lukien suurten, rajat ylittävien infrahankkeiden rahoitus. Jotkut maat olivat huolissaan kansallisten omarahoitusosuuksien kasvattamisesta. Keskustelussa peräänkuulutettiin myös laajemmin toimia eriarvoisuuden poistamiseksi sekä alueellisesti että maittain. Tarvitaan rahoitusta tukemaan heikompia maita ja sektoreita.

Eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyen esille nostettiin, että rakenneuudistukset tulisi kytkeä EU-rahoitukseen. Useat jäsenvaltiot myös toistivat tukensa EU:n rahoituksen ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen kytkemiselle vahvemmin toisiinsa. Toisaalta nostettiin esille, että ensin tulee katsoa komission ehdotuksen oikeusperustaa. Mekanismin tulee olla luotettava ja sen tulee kohdella jäsenmaita yhdenvertaisesti.

Muuttoliikkeen haasteisiin vastaaminen korostui monissa puheenvuoroissa. Tähän tulisi panostaa sekä unionin sisällä että kolmansissa maissa. Keskustelussa peräänkuulutettiin reilumpaa taakanjakoa muuttoliikkeen hallinnassa. EU-maiden tulisi yhdistää voimavarat, mikä tuottaisi EU-tason lisäarvoa. Useat korostivat tarvetta unionin ulkorajojen valvonnan vahvistamiseen. Esille nostettiin myös, että enemmän huomiota tulisi kohdistaa maahanmuuttajien integroimiseen.

Useampi jäsenmaa nosti esille, että EU:n naapuruuspolitiikkaa tulisi rahoittaa omasta instrumentista.

Keskustelussa painotettiin myös tarvetta joustavuuteen. Ennakoimattomiin menoihin on kyettävä reagoimaan. Esille nostettiin myös hallintokulujen pitäminen aisoissa.

Omien varojen modernisointia pidettiin tärkeänä. Esille nostettiin myös mahdollisten uusien omien varojen (ml. digivero, FTT) ja synergioiden hyödyntäminen. Toisaalta katsottiin, etteivät ehdotetut uudet omat varat välttämättä muodosta vakaata tulonlähdettä. Lisäksi huomautettiin, ettei omien varojen osalta kyse ole vain rahoituksesta vaan myös toimivallasta, ja korostettiin, että nämä kysymykset vaativat vielä lisätarkastelua. Moni painotti, että maksualennuksista tulisi päästä eroon.

Keskustelussa sivuttiin myös rahoituskehyksen kokonaistasoa. Jotkut pitivät ehdotettua kokonaistasoa miniminä tai jopa liian pienenä, jotkut taas peräänkuuluttivat budjettikuria ja lisäleikkauksia. Esille nostettiin, että jo 1% BKTL:stä -tasoinen EU-budjetti merkitsisi kansallisten maksuosuuksien kasvua.

Monet korostivat tarvetta rakentavaan henkeen neuvotteluissa. Vastakkainasettelun sijasta tulisi keskittyä parhaan mahdollisen lopputuloksen löytämiseen. Monet katsoivat myös, että MFF:n pääelementeistä sopiminen ensi kevääseen mennessä antaisi vahvan signaalin EU:n yhtenäisyydestä. Toisaalta korostettiin, ettei tule kiirehditä laadun kustannuksella.

Suomi totesi tukevansa komission strategista lähestymistapaa ja tavoitetta modernisoida ja yksinkertaistaa. Uudet haasteet heijastuvat hyvin komission MFF-ehdotuksen rakenteessa. Suomelle muuttoliike ja puolustusyhteistyö ovat prioriteettialueita, joissa EU-tason lisäarvo on ilmeinen ja joiden suhteen myös kansalaiset odottavat EU:n yhteisiä toimia. Muuttoliike vaatii kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja eri rahoitusinstrumenttien koherenttia käyttöä, jotta voidaan vastata tehokkaasti sekä muuttoliikkeen sisäiseen että ulkoiseen ulottuvuuteen. Suomi tukee kunniahimoisia tavoitteita puolustusyhteistyössä. Komission ehdotus puolustusrahastosta otetaan myönteisesti vastaan. Suomi tukee myös vahvaa panostusta tutkimukseen ja innovaatioihin. Suomi ei pidä tarkoituksenmukaisena vastakkainasettelua perinteisten ja uusien poliitikoiden välillä. Perinteisten politiikka-alueiden osalta CAP on erityisen keskeinen Suomelle. Maataloutta tulee voida harjoittaa kaikkialla EU:ssa. Erityisesti II-pilarin merkitys on keskeinen. Suomi ei voi hyväksyä komission ehdotusta leikata merkittävästi II-pilaria. Tarvitaan uudelleenkohdennuksia. Rahoituskehyksen kokonaistason tulisi asettua mahdollisimman lähelle nykyistä jäsenmaiden yhteistä EU-27 BKTL-tasoa, joka on 1.06 % BKTL:stä (ml. EKR ja ulkoiset instrumentit).

Komissio kiitti loppupuheenvuorossaan jäsenmaiden rakentavaa suhtautumista komission ehdotuksiin. Komissio on valmis jatkamaan neuvotteluja ja tulee olemaan joustava. Komissaari viittasi eri argumentteihin ja totesi, että vaikkei komissio olisikaan täysin vakuuttunut joistain ehdotuksista, se yrittää löytää keskiteitä. Komissio ymmärtää, että esim. CAP II-pilariin ja koheesiorahoitukseen ehdotetut leikkaukset ovat aiheuttaneet huolia. Toisaalta EU-budjetista jää jäljelle 84% Brexitin jälkeen, mikä edellyttää leikkauksia.

Koheesiorahoitukseen liittyen komissio viittasi viimeisimpiin talouslukuihin, jotka kertovat, että monissa maissa kasvu on hyvällä mallilla ja kestävällä pohjalla. Finanssi- ja talouskriisin jälkihoidossa koheesiorahoitus on tukenut kasvua. Muuttoliikkeen osalta kyseessä ei ole vielä lopullinen kuva. Komissio painotti myös, ettei perinteisiä ja uusia prioriteetteja tule asettaa vastakkain. Komissaari otti esille vielä hyvänä esimerkkinä EU-projektista Rail Baltican, joka tuo yhteen Baltian maat. Aikataulun osalta komissaari totesi vielä kertaalleen, että jos rahoituskehyssopua ei saada ajoissa, menetetään heti pari vuotta.

Puheenjohtaja lausui lopuksi kaikille suuret kiitokset. Puheenjohtaja jatkaa työtä ja seuraavaksi ryhdytään työstämään neuvottelulaatikon mahdollisia elementtejä. Pöytäkirjaan kirjattiin, että neuvosto kävi poliittisen keskustelun monivuotisesta rahoituskehyksestä.

Itävallan puheenjohtajakauden prioriteetit

Puheenjohtaja esitteli lyhyesti Itävallan pj-kauden prioriteetit. EU on isojen haasteiden edessä. Itävalta on valinnut motokseen ”Eurooppa, joka suojelee”. Kolme pääteemaa ovat: 1) laittoman maahanmuuton vastainen taistelu, 2) kasvun ja kilpailukyvyn parantaminen digitaalisuuden avulla ja 3) naapuruston vakaus (erit. Länsi-Balkan).

Lainsäädäntötyön suunnittelu
a) Lainsäädäntöasiat
b) Euroopan komission aiekirje

Puheenjohtaja totesi, että aiheen käsittelyä jatketaan lounaalla.

Komissio (1. varapuheenjohtaja Timmermans) esitteli aiekirjeen pääsisällön. Toimielimet ovat toteuttaneet noin 50 %:a lainsäädäntöprioriteetteja koskevan yhteisen julistuksen lainsäädäntötoimista. Lopuista 20 %:a on hyvällä mallilla, eli neuvottelut saataneen päätökseen vielä tällä vaalikaudella, mutta 30 %:a vaikeampia. Näihin kuuluvat mm. EMU, pankkiunioni, tekijänoikeudet, turvapaikka-

asiat ja tulevaan rahoituskehykseen liittyvät ehdotukset. Komissio toivoo, että neuvosto seuraisi näiden vaikeampien ehdotusten edistymistä säännöllisemminkin, jotta säilytetään poliittinen paine edistyä.

Komission aiekirje on valmisteltu hyvässä yhteistyössä muiden toimielimien kanssa. Prioriteettina on pöydällä olevien neuvottelujen saattaminen päätökseen, erityisesti koskien kilpailukykyä, sisämarkkinoita, digitaalisia sisämarkkinoita, energiaunionia, ilmastonmuutosta, EMU:a, kauppapolitiikkaa ja oikeusasioita. Timmermans korosti, että erityisesti maahanmuutto- ja rajakysymykset täytyisi saada selvitettyä.

Komissio toivoo, että Sibiun epävirallisessa päämieskokouksessa toukokuussa 2019 voitaisiin keskustella erityisesti oikeusvaltioperiaatteesta, kestävästä kehityksestä ja EU:n roolista globaalina toimijana.

Puheenjohtaja totesi, että se laatii lounaskeskustelun pohjalta kirjeen, joka lähetetään komissiolle vuoden 2019 työohjelman valmistelun avuksi.

Ei kommentteja valtuuskunnilta. Seuraava keskustelu on 12.11., jolloin komission on tarkoitus esitellä työohjelmansa vuodelle 2019.

Eurooppa-neuvoston 18.10.2018 valmistelu

Puheenjohtaja esitteli lokakuun Eurooppa-neuvoston annotoidun asialistan. Tarkoituksena on hyväksyä päätelmät sisäisestä turvallisuudesta, muuttoliikkeestä ja mahdollisista ajankohtaisista ulkosuhdeasioista. Komissio pyysi lisäämään asialistalle tulevan rahoituskehyksen. Delegaatiot eivät käyttäneet puheenvuoroja.

Oikeusvaltioperiaate: Puolan SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen kuuleminen

Komissio (1. vpj Timmermans) totesi, että ensimmäisessä kuulemisessa kesäkuussa käsiteltiin seitsemää kysymystä. Puolassa toteutettujen uudistusten kumulatiivinen vaikutus on sellainen, että tuomioistuinlaitoksen itsenäisyys on vaarassa. Tilanne on edellisen kuulemisen jälkeen edelleen heikentynyt ja komission huolet ovat lisääntyneet. Komissio on erityisen huolissaan korkeimman oikeuden nimitysmenettelyn nopeuttamisesta huolimatta korkeimman oikeuden ennakkoratkaisupyynnöstä ja päätöksestä tiettyjen säännösten soveltamisen lykkäämisestä. Timmermans totesi komission aloittaneen heinäkuun alussa rikkomusmenettelyn Puolan korkeimman oikeuden riippumattomuuden suojelemiseksi. Komissio päättää pian tulevista toimista.

Puola perusteli puheenvuorossaan tehtyjä uudistuksia korostaen, että oikeusjärjestelmän organisointi kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan. Samalla on tietysti myös kunnioitettava oikeusvaltioperiaatetta. Puola painotti, että on tietyissä asioissa jo vastannut komission esittämiin huoliin. Se korosti, että SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaan päätöksen siitä, onko olemassa vaara oikeusvaltioperiaatteen rikkomisesta, tekee neuvosto.

Jäsenmaista 12 esitti Puolalle kysymyksiä koskien muun muassa tuomareiden itsenäisyyttä, EU-tuomioistuimen ratkaisujen kunnioittamista, korkeimman oikeuden tuomarien toimikautta, uusien tuomarien nimittämistä korkeimpaan oikeuteen, tuomarineuvoston roolia ja kokoonpanoa, ylimääräistä muutoksenhakumenettelyä ja tuomarien kurinpitotoimia. Suomi kysyi, miksi korkeimman oikeuden tuomarien virkojen nimitysten osalta on poistettu valitsematta jääneen tuomarin tekemän valituksen automaattinen lykkäävä vaikutus. Puola vastasi jäsenmaiden kysymyksiin.

Komissio korosti loppuyhteenvedossaan, että vaikka jäsenmaat saavat päättää oikeusjärjestelmästään, EU:n perussopimuksia pitää kunnioittaa. Timmermans korosti, että kansallinen tuomari on

eurooppalainen tuomari, kun hän tulkitsee unionioikeutta. Komission mukaan korkeimman oikeuden nimittämisprosessia on selkeästi nopeutettu. Komissio ei ole myös vieläkään saanut selvää vahvistusta sille, tuleeko Puola toimeenpanemaan EU-tuomioistuimen ratkaisun asiassa. Komissio toivoo edelleen ratkaisuja dialogin pohjalta. Tarvittaessa komissio tulee kuitenkin käyttämään kaikkia valtuuksiaan sen varmistamiseksi, että Puola noudattaa EU:n perussopimusten määräyksiä.

Puola totesi, että maan hallitus tulee puolustamaan oikeuksiaan tehdä välttämättömiä uudistuksia, mutta pyrkii löytämään sovittelevia ratkaisuja.

Puheenjohtaja veti yhteen toteamalla, että asiaan palataan osana seuraavan neuvoston valmistelua. Lisäksi se informoi, että neuvosto on saanut EP:ltä Unkarin oikeusvaltiotilannetta koskevan kirjeen ja ehdotuksen. Puheenjohtaja konsultoi komissiota ja NOPia jatkoaskelista tämän ehdotuksen osalta.

Unkari informoi jäsenmaita siitä, että maan hallitus on päättänyt viedä EP:n päätöksen EU-tuomioistuimeen. Unkarin mielestä päätöksentekomenettely oli virheellinen, koska äänestyksestä pidättäytyneitä ei laskettu mukaan annettuihin ääniin (hyväksymiseen vaadittiin 2/3 annetuista äänistä).

Muut asiat

Ei muita asioita.

***

<u>Yleisten asioiden neuvosto (art. 50)</u>

Neuvottelut Yhdistyneen kuningaskunnan toimitettua SEU 50 artiklan mukaisen ilmoituksen

Komissio (pääneuvottelija Michel Barnier) antoi tilannekatsauksen neuvotteluista. Viime viikkojen aikana neuvotteluja on käyty keskeytyksettä. Edistystä on tapahtunut ja erosopimuksen osalta liki 90 % substanssista sovittu. Vaikein avoinna oleva kysymys on Irlannin ja Pohjois-Irlannin rajaratkaisu.

<u>Erosopimuksen</u> osalta avoinna olevista kysymyksistä komissio arveli useimpien olevan sovittavissa lähiaikoina (*unioniprosessit, EURATOM, poliisiyhteistyö ja yhteistyö rikosoikeuden alalla, tullimenettelyt*). Kaksi isompaa aihetta on kuitenkin auki. Ensimmäinen on *maantieteelliset merkinnät*, joihin liittyen komissio haluaa taata yli 3000 oikeuden suojan sekä EU:ssa että UK:ssa. Toinen haastava kysymys on *erosopimuksen hallinto*, jossa EU-tuomioistuimen rooli on keskeinen. Siltä osin kuin kyse on EU-oikeudesta, EU-tuomioistuimen tulee olla viimekätinen tulkitsija. Näiden kahden kysymyksen osalta komissio näkee, että sopu on saavutettavissa. Lisäksi avoinna ovat Gibraltaria ja Kyproksen sotilastukikohtia koskevat pöytäkirjat. Näitäkin koskevat keskustelut edistyvät.

<u>Irlannin kysymyksen</u> komissio korosti olevan eurooppalainen ongelma, joka vaatii solidaarisuutta. Kun UK lähtee sisämarkkinoilta ja tulliunionista, merkitsee tämä kahta tullialuetta ja tarkastuksia. Samaan aikaan Irlannin ja Pohjois-Irlannin välille ei saa tulla kovaa rajaa. Tarvitsemme kuitenkin tiettyä kontrollia sisämarkkinoiden, kuluttajien jne. suojaamiseksi (esim. vaaralliset aineet). Lisäksi ratkaisun tulee kunnioittaa UK:n alueellista loukkaamattomuutta ja perustuslaillista järjestystä. Nämä yhdessä sisältävät useita rajoituksia. Komissio on yrittänyt työstää näissä puitteissa ratkaisua vähimmän haitan periaatteella siten, että tarkastuksia olisi ilman rajan muodostumista maalle tai merelle.

Komissio kävi läpi tarkastusten tilannetta. Sisämarkkinoiden suojelemiseksi neljänlaiset tarkastukset ovat tarpeen. Ensinnäkin tarvitaan *tullitarkastukset.* Tullitarkastusten osalta komissio esittää ns. kauttakulkutarkastuksia, jotka sisältyvät jo unionin tullikoodeksiin ja jotka ovat jo käytössä. Tämä

tarkoittaa, että tulli-ilmoituksen voisi tehdä missä päin UK:ta tahansa. Ainoa näkyvä tarkastus on skannaus eli rekat skannattaan lauttoihin ajettaessa tai kauttakulkuporteilla. Tulli-ilmoituksista ja skannauksesta saadun tiedon perusteella tulli vo riskianalyysin perusteella valita tarkastettavat tuotteet. Tarkastus tehdään vain, jos epäillään vakavaa ja välitöntä uhkaa. Komissio korosti tämän olevan tarkastusjärjestelmä, joka on jo käytössä sisämarkkinoilla (esim. Espanjan ja Kanariansaarten välillä).

Verotarkastukset: kirjaus tulli-ilmoitukseen on riittävä veron määrittämiseksi arvonlisä- ja valmisteveroihin liittyvää valvontaa varten. Tarkastus on siis mahdollinen saman asiakirjan perusteella. Edellisten lisäksi tarvitaan *markkinavalvontaa,* mitä koskevat tarkastukset voidaan tehdä toimijoiden tiloissa Pohjois-Irlannissa. Tämäkin valvonta perustuu tulli-ilmoitukseen.

Viimeisenä ovat *terveys- ja kasvinsuojelutarkastukset (SPS)*, jotka koskevat eläviä eläimiä sekä eläinperäisiä tuotteita sekä kasveja. Nämä ovat ainoat tarkastukset, jotka on tehtävä rajalla. Tarkastukset tehdään riskien perusteella. Komissio korosti, että nämä ovat kuitenkin tarkastuksia, joita tehdään jo nykyisin. Pohjois-Irlanti ja Irlanti muodostavat yhden epidemiologisen yksikön eli Pohjois-Irlannin satamissa on jo nyt infrastruktuuri olemassa SPS-tarkastusten tekemiseksi. Tarkastusten luonne ei siis muutu, mutta määrät muuttuisivat. SPS-tarkastukset kattavat nyt vain 10 % kokonaiskaupasta. Se, että UK:sta tulee kolmasmaa johtaa siihen, että kaikki on tarkastettava.

Komissio selosti backstop-ehdotuksensa sisältävänä nämä tarkastukset. Tällä varmistettaisiin, että mitä tahansa tulevasta suhteesta sovitaankin, Irlanti suojataan kovaa raja vastaan. Komissio korosti, että backstop-ratkaisua ei panna täytäntöön, jos tulevassa suhteessa ratkaisu korvataan jollakin muulla. Koska emme kuitenkaan tiedä lopputulemaa, tulee sopia kohtuullinen ja realistinen toimiva ratkaisu.

Tulevan suhteen minimi on vapaakauppasopimus (FTA) ja tästä on yhteisymmärrys Chequersin valkoisen kirjan ja komission välillä. Toiseksi, yhteinen tavoite on laaja-alainen sääntely- ja tulliyhteistyö, kuten Japanin kanssa viime aikoina sovittu. Komissio totesi, että backstop on mahdollista korvata eläinlääkintäsopimuksella yhdessä EU-oikeuden kanssa eli backstopin luonne on olla voimassa siihen asti/ellei sitä korvata FTA:lla. Vaikka UK jäisi tulliunioniin EU:n kanssa, jää tarkastuksia edelleen jäljelle. Komission ehdotus on siis tarkastusjärjestelmä, ei fyysinen raja. Komissio yrittää torjua aiheen ylenmääräistä politisoitumista ja lähestyä asiaa käytännöllisesti. PMI Maylla on poliittisia vaikeuksia hyväksyä ehdotusta, mutta UK ei ole myöskään esittänyt uskottavaa vaihtoehtoa. Komissio ei myöskään salli Irlannin kysymyksen instrumentalisointia siten, että ehdotus ulotettaisiin koko UK:n laajuiseksi sisämarkkinoiden, neljän vapauden jne. kustannuksella.

Tulevan suhteen osalta komissio totesi Chequersin valkoisen kirjan olevan hyödyllinen, koska siinä UK tuo ensimmäisen kerran selkeästi esiin tulevan suhteen parametrejä. Komissio on keskusteluissan verrannut UK:n ja EU:n kantoja, ja yhteisiä elementtejä löytyy esimerkiksi *ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden* alalla, *lentoliikenteessä* ja *yliopistoyhteistyössä*. Lisäksi käytettävissä on unionin yksipuolisia instrumentteja *rahoituspalveluissa ja tietosuojassa* (vastaavuus- ja riittävyyspäätökset).

Chequersissa on kuitenkin kaksi isoa ongelmaa tulevaan suhteeseen liittyen: erityinen tullijärjestely (Facilitated Customs Arrangement) Irlannin kysymyksen ratkaisemiseksi UK:n laajuisesti sekä tavaroiden sisämarkkinat. Nämä ehdotukset ovat täysin Eurooppa-neuvoston suuntaviivojen periaatteiden vastaisia sisämarkkinoiden ja neljän vapauden suojelemisen näkökulmasta. Ensinnäkin, UK ehdottama tullijärjestely antaisi kolmannelle maalle oikeuden rajavalvontaan ja varojen keruuseen. Lisäksi taakka kustannuksista menisi EU:n elinkeinoelämän kannettavaksi, vaikka se johtuu UK:n erosta. Toiseksi, se voisi avata UK:lle mahdollisuuden epäreiluun kilpailuun. KOM muistutti, että tavaroiden arvosta 20-40 % tavaroista koostuu palveluista, jotka jäisivät UK:n vapaasti säädeltäväksi (esim. työntekijöihin liittyvät ehdot). Näistä syistä ehdotus on EU:n olennaisia intressejä vastaan. Sisämarkkinoita ei tule riskeerata. Näissä olosuhteissa ja ottaen huomioon UK:n reunaehdot tulee työskennellä kohti kunnianhimoista FTA-sopimusta ja lisäksi sopia sääntely- ja tullialan yhteistyöstä.

Neuvotteluprosessin osalta komissio näki, että erosopimukseen voidaan päästä olettaen, että keskusteluja jatketaan intensiivisesti. Lokakuun Eurooppa-neuvosto on totuuden hetki. Komission arvio on, että riittävää edistystä voidaan saavuttaa sisällöstä niin, että lokakuun jälkeen seuraavassa kokouksessa voidaan saada neuvottelut päätökseen erosopimuksesta ja poliittisesta julistuksesta.

Lopuksi komissio totesi varautumisesta, että ottaen huomioon UK:n epävarma poliittinen tilanne, kaikkiin vaihtoehtoihin tulee varautua. Pyrkimyksistä huolimatta sopimuksetonta eroa ei voida poissulkea. Komission pääsihteeristö työstää tätä puolta.

PMI May on julkisesti todennut vaihtoehdoiksi Chequers tai no deal. Komissio ei kuitenkaan näe, että nämä olisivat vaihtoehdot. Pelitilanne, jossa neuvotteluita käydään, on joko 90 % sovittu erosopimus tai sopimukseton ero.

Jäsenvaltiot kiittelivät keskustelussa komissiota edistyksestä, peräänkuuluttivat yhtenä EU27:nä koordinoidusti toimimista ja osoittivat solidaarisuuttaan Irlannille. Etenkin jäsenvaltiot, joiden kansalaisia on UK:ssa paljon, olivat huolissaan kansalaistensa oikeuksien varmistamisesta.

Komissio kiitti jäsenmaita tuesta ja vakuutti, että yrittää työstää parasta mahdollista sopimusta. Tietyt Eurooppa-neuvoston linjaamat rajat on otettava huomioon ja lisäksi vaaditaan Euroopan parlamentin hyväksyntä.

Sekä sopimuksettomaan että järjestäytyneeseen eroon tulee varautua, koska tilanne ei joka tapauksessa jatku nykyisenlaisena. Erosopimuksen viimeistely on kuitenkin etusijalla. Monet jäsenvaltiot ovat hyvin valmistuneita eroon.

Poliittisen julistusta tullaan työstämään yhdessä neuvoston ja jäsenvaltioiden kanssa. Julistus ei voi olla oikeudellisesti sitova. Se kuuluu samaan pakettiin sopimuksen kanssa, mutta ei ole sopimus. Sen tulee kunnioittaa Euroopan parlamentin ja neuvoston lainsäädäntövaltaa. Barnier myös painotti, että ei saa aliarvioida sitä, että kansallisten parlamenttien on aikanaan hyväksyttävä tulevaa suhdetta koskevat sopimukset. Joissain maissa vaaditaan jopa alueparlamentin hyväksyntä.

Eurooppa-neuvoston (art. 50) 18.10. valmistelu - Selityksin varustettu asialistaehdotus

Annotoitu agenda on jaettu. Asiasta ei käytetty puheenvuoroja.

Suomen edustajat

Ministeri Terho, PE Rislakki, Keskinen/VNK sekä Härönoja, Himmanen, Kainulainen, Kekkonen, Männistö ja Pautola-Mol / EUE

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	brexit, Euroopan komissio, Eurooppa-neuvosto, Oikeusvaltioperiaate, puheenjohtajuus, rahoituskehykset, YAN Yleisten asioiden neuvosto, toimielinten väliset suhteet
Hoitaa	**OM, SM, UM, VM, VNK**
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, PLM, SP, STM, TEM, TK, TPK, TULLI, VH, VTV, YM